

Ne hagyjátok, hogy kivirágozzon a sivatag

A tejjel mézzel folyó Kánaán szép. De mi a helyzet a vízzel?

Az idei a negyedik aszályos év Izraelben. Tavaly télen a sok éves átlaghoz képest mindössze 65% eső esett. A Galileai-tenger – amely Izrael édesvíz-készletének mintegy 30%-áért felel – víztartalma, veszélyesen lecsökkent, és a tél folyamán sem igen emelkedett annak ellenére, hogy a csővezeték, mellyel a vizet szállítják, az év legnagyobb részében zárva maradt. Ezen a héten a kormány kidolgozott egy programot a megoldásra. Ennek keretében a kormányzat **120 millió** sékelt (**\$37 millió**) tervez költeni a vízkészlet megőrzésére, míg további **915 millió** sékelt a mezőgazdaság hatékonyabb víz-újrafelhasználása érdekében. A terv keretében ugyancsak építeni fognak több további sótalanító telepet, és az éves kibocsátást 138 millió m³-ről 2020-ra 750 millió m³-re kívánják emelni (a kibocsátás már jövőre 100 millió m³-rel fog növekedni). A hangsúly ugyanakkor nem ott van, ahol lennie kellene, jelentette ki a terv több kritikusa. „Hiányzik belőle a legfontosabb elem, nevezetesen az, hogy minden szektornak piaci árat számoljanak fel a vízért” mondja Hillel Suval a jeruzsálemi Hadasszah Főiskola környezetvédelmi karának vezetője. Izrael nem csak a palesztinokkal, de Jordániával és Szíriával is osztozik vízforrásain, hiszen a legnagyobb vízbázis a Nyugati Part alatt fekszik. A gyorsan növekvő népesség miatt ezek a források igen nagy terhelésnek vannak kitéve. A globális felmelegedés hatására habár az éves esővízmennyiség nem csökkent, a záporok rövidebb ideig tartanak és sokkal intenzívebbek, így a korábbinál több víz ömlik egyenesen a Holt-tengerbe ahelyett, hogy a vízbázison keresztül térne vissza a felszíni körforgásba. A vízfelhasználás hatékonysága sokat javult, azonban még mindig nem eléggé. A „sivatag virágoskertté változtatása”, amely a cionista ideológia egyik legelső sarokköve volt, mégsem bizonyult olyan jó ötletnek. A mezőgazdaság az ország évi 2 milliárd m³-es víztermelésének mintegy 60%-át használja el, míg termékeivel az éves GDP jó, ha 2%-át adja elsősorban az olyan nagy vízigényű, és exportra szánt növények köszönhetően, mint a banán, a citrusfélék, vagy a datolya (amelyek természetes környezetükben, a sivatagi oázisokban nagyon jól elvannak, azonban az izraeliek hatalmas kiterjedésű ütevényeket létesítettek az egyébként teljesen száraz sivatagban). Ugyanakkor igaz, hogy a gazdálkodók számára biztosított hatalmas víztámogatás – ezzel együtt pedig a felhasznált víz mennyisége is – jelentősen csökkent. Joav Kiszlev a Héber Egyetem munkatársának számításai szerint a mezőgazdaságban az 1950-es évek óta megháromszorozódott a vízfelhasználás hatékonysága. Másfél évvel korábban azokkal a gazdálkodókkal, akik korábban az állami vízművektől kapták a vizet (a legtöbbjük ezek közé tartozott), sikerült megegyezni, hogy ezentúl piaci áron kapják – vagyis köbméterenként nagyjából 3 sékelért. Ugyanakkor a megegyezés még nincs minden részletében kidolgozva, és rejtett kiskapuk is maradtak lehetővé téve, hogy a gazdák ennek az árak akár a feléért is vízhez jussanak. Szerinte Izraelnek volna még mit fejlesztenie a mezőgazdasági termeléshez felhasznált víz újrahasonosításán is. A tisztított szennyvíz nagy része még mindig a tengerbe folyik, míg az újrahasonosított víz még mindig elég szennyezett ahhoz, hogy elszennyezze a talajvizet is, aminek eredményeképpen máris kutakat kellett lezárni. Ugyanakkor mivel a szemétkerakás az utóbbi időben sokkal komolyabban ellenőrzötté vált, az illegális szemétkerakók az ellenőrzés szempontjából még mindig elmaradtak Nyugati Parton jelennek meg, amivel természetesen tovább szennyezik a vízbázist. Izraelben a lakossági vízfelhasználás jelentős csökkentése is könnyedén megoldható probléma lenne. A kormány által benyújtott **120 millió** sékeles vízmegőrzési csomag Suval szerint túl későn érkezik és túl kismértékű. Példaként Ausztráliát hozza fel, ahol hosszú éveken keresztül tartó aszály arra kényszerítette a kormányt, hogy pénzügyileg támogatott programon keresztül minden egyes otthonba víztakarékos berendezéseket szereltesen fel, aminek eredményeképpen a felhasznált víz mennyisége 20%-kal csökkent. Még a környezetvédelmi minisztérium vezető tudósa, Jesajahu Bar-Or is azt nyilatkozta a csomag elfogadását megelőzően, hogy a sótalanítók számának növelése nem lesz elegendő. A távoli jövőt illetően sötét képet fest: az emelkedő tengerszint miatt a vízbázis sós vízzel fog szennyeződni, a globális felmelegedés következtében 2100-ra az éves csapadékmennyiség 35%-kal csökken, a Galileai-tenger vize pedig elszennyeződik. Több összefüggő érdek eredménye az, hogy a sótalanítókat ennyire előtérbe helyezik, jelenti ki Gidon Bromberg, a Föld Barátai a Közép-Keleten nevű környezetvédő csoport egyik tagja. A politikusok az olyan, nagyszabású projekteket szeretik, amelyek nagy sajtóvisszhangot kapnak; az izraeli kormánynak érdeke, hogy külföldön is ismertté tegye víztisztítással kapcsolatos fejlesztéseit; maguk a telepékek pedig hosszú távú jövedelemforrást jelentenek az építőknek és az üzemben tartóknak. A sótalanítók azonban nagy energia-befektetéssel dolgoznak, ami növeli a globális felmelegedést, ezáltal súlyosbítja a vízellátási gondokat, és csökkenti a víztakarékosság iránti igényt – annak ellenére is, hogy a takarékoság legtöbbször olcsóbb volna. Bromberg elfogadja, hogy a sótalanítók egy részére igenis szükség van, ugyanakkor hozzáteszi, hogy ezeket sokkal inkább utolsó lehetőségként kellene kezelni, semmint elsődleges megoldásként.

Fordította: Császár László
The Economist 2008. 06. 05.

Economist.com

http://www.economist.com/world/africa/displaystory.cfm?story_id=11506702&CFID=9412362&CFTOKEN=34754903

